

Betänkandet ”Kontroller vid högskoleprovet – ett lagförslag med åtgärder mot fusk” (SU 2019:37)

TU – Medier i Sverige har tagit del av rubricerat betänkande om en ny lag om kontroll vid högskoleprovet och får anföra följande. TU begränsar sitt yttrande till de anslutande frågorna om sekretess i kapitel 9-10.

Sammanfattning

- TU tillstyrker förslaget om sekretess till skydd för kontrollerna vid högskoleprovet i fråga om uppgifter som hänför sig till själva syftet med kontrollerna. I fråga om sekretess för den framtida verksamheten med kontroller, förordar dock TU en annan, och smalare, utformning av sekretessen genom ett så kallat kvalificerat rakt skaderekvisit.
- TU ifrågasätter behovet av en sekretessregel om skydd för uppgifter om den som tipsar om fusk vid högskoleprovet. Om en sådan bestämmelse ska införas tillstyrker dock TU utredningens förslag om sekretess genom ett kvalificerat rakt skaderekvisit.
- I bägge fallen tillstyrker TU att meddelarfriheten ska ha företräde framför sekretessen.

1. Sekretess till skydd för kontrollerna vid högskoleprovet

I betänkandet föreslås en ny bestämmelse i offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) om sekretess till skydd för uppgift som hänför sig till planering eller andra förberedelser för kontroll enligt den nya lagen om kontroll vid högskoleprovet. Sekretessen ska gälla med ett rakt skaderekvisit, det vill säga endast om det kan antas att syftet med kontrollen motverkas eller om den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs.

TU vill här – liksom i fråga om det andra sekretessförslaget (se nedan) – först uttrycka uppskattning över att man i betänkandet gjort en grundlig genomgång och analys av såväl sekretessbehovet och om det finns någon

tillämplig sekretessgrund, som om insynsintresset och den intresseavvägning som det föranleder. Detta är numera tyvärr inte alltid lika vanligt förekommande i utredningssammanhang.

I fråga om den föreslagna sekretessen till skydd för kontrollerna, så delar TU uppfattningen att kontrollerna skulle förfela sin verkan om det i förväg blev känt var och när de ska äga rum. Detta kan även gälla myndigheternas planering och förberedelsearbete för kontrollerna.

TU kan därför tillstyrka förslaget till den del det avser syftet med kontrollen.

TU finner däremot att den andra delen av förslaget som avser den framtida verksamheten med kontrollerna är väl långtgående. Det finns en risk att bestämmelsen här kommer att omfatta fler uppgifter än vad som är befogat.

Om sekretessen ska kunna motiveras i dessa fall förordar därför TU att bestämmelsen förses med ett kvalificerat rakt skaderekvisit, det vill säga att sekretess ska gälla endast om det ”av särskild anledning” kan antas att den framtida kontrollverksamheten skadas om uppgiften röjs.

I betänkandet föreslås vidare att meddelarfriheten ska ha företräde framför den tystnadsplikt (sekretess) som följer av bestämmelsen. TU tillstyrker förslaget.

2. Sekretess för uppgift om tipsare

I betänkandet föreslås att sekretess ska gälla hos Universitets- och högskolerådet (UHR) och de universitet och högskolor som genomför högskoleprovet, för tips och uppgifter som lämnats om fusk från en enskild.

Sekretessen ska gälla uppgifter som kan avslöja tipsarens identitet och det måste finnas särskild anledning att anta att den enskilde eller någon närstående till denne utsätts för våld eller annat allvarligt men om uppgiften röjs.

TU noterar att bestämmelsen är försedd med ett kvalificerat rakt skaderekvisit – om det ”av särskild anledning kan antas”... – i syfte att inte begränsa handlingsoffentligheten mer än nödvändigt.

Om det ska införas en sekretessbestämmelse har TU i och för sig inget att invända mot den föreslagna konstruktionen. TU finner dock anledning att ifrågasätta sekretessbehovet som sådant. Det finns andra situationer och företeelser i samhället som i betydligt större grad kan motivera skydd för uppgiftslämnare, än att någon tipsar om fusk vid högskoleprovet.

TU noterar vidare utredningens egen uppgift (s 216) om att det under hela utredningstiden (som synes vara ett år) endast framkommit ett enda fall där en tipsare utsatts från hot eller våld från medlemmar i en fuskliga. Till detta kommer den uppenbara risken för att en sekretessregel här kan gynna okynnesanmälningar.

Sammantaget kan TU därför inte tillstyrka införandet av en ny sekretessregel om skydd för uppgift om tipsare. Om så ändå sker, tillstyrker dock TU att förslaget genomförs på det sätt som föreslås i betänkandet.

TU tillstyrker, i sådant fall, också förslaget om att meddelarfrihet ska gälla, det vill säga ha företräde framför tystnadsplikten.

Stockholm 2019-10-22

TU – Medier i Sverige

Jeanette Gustafsdotter
VD

Per Hultengård
Jurist